

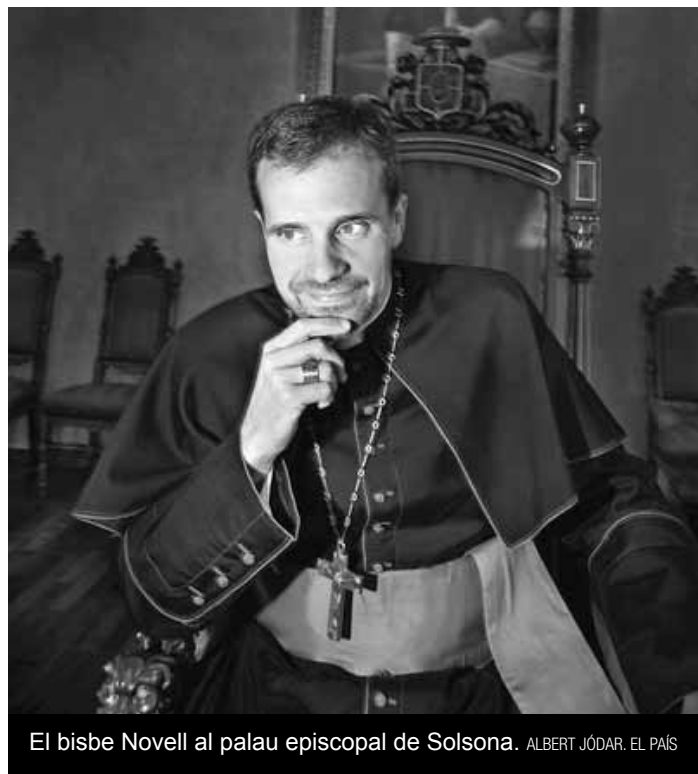
Novell, el bisbe més jove d'Espanya

1 d'abril. Posem per cas que el senyor bisbe vol pujar una muntanya. Se'n va a la seva habitació, es prepara la motxilla, es posa la roba i el calçat adequats i, en aquest precís moment, exactament quan s'està cordant la bóta esquerra, entra a la seva habitació el senyor Marcel·lí Sáenz, fotògraf, i immortalitza l'escena.

Marcel·lí Sáenz és el fotògraf de *El País* i la foto surt a l'última pagina de l'edició nacional espanyola d'avui. Llegeixo el breu perfil i les preguntes i respostes quasi telegràfiques. N'hi ha una que em crida l'atenció. Karmentxu Marín pregunta: «Fan paral·lelismes entre vostè i Tarancón. A més de començar molt joves, i en aquesta

Xavier Novell cordant-se les botes. FOTO: MARCEL·LÍ SÁENZ, EL PAÍS

El bisbe Novell al palau episcopal de Solsona. ALBERT JÓDAR, EL PAÍS

diòcesi, s'assemblen en alguna altra cosa?». El bisbe respon: «Jo ni el vaig conèixer ni he llegit les seves *Memòries*. Per tant, no sé». A l'altra resposta afegeix que no les ha llegit «Perquè de moment no m'han suscitat un gran interès. Diuen que era un home amb impetu. En això segurament ens assemblem.»

El bisbe Novell, el més jove d'Espanya, surt molt a la premsa. El van entrevistar a *El País semanal* el 16 de gener de l'any passat. A la fotografia, d'Albert Jódar, semblava un artista de cine.

El cardenal Tarancón, la seva pastoral *El pan nuestro de cada día (1950)* i l'estraperlo

17 d'abril. La nota de l'altre dia m'ha fet pensar que aquí el centenari del naixement del cardenal Tarancón (1907 – 1994) va passar sense pensa ni glòria. Aquesta circumstància motiva la petita biografia que segueix.

Vicent Enrique i Tarancón va ser elegit bisbe de Solsona el 1945, quan tenia 38 anys. Va fer l'entrada solemne el 14 d'abril de l'any següent, o sigui, quinze anys justos després de la proclamació del la II República. Succeïa en el càrrec Valentí Comellas, de Casserres de Berguedà, que era bisbe des del restabliment de la diòcesi (1933), que no va ser reconeguda per l'estat espanyol fins el 1945 amb el nomenament de Tarancón.

Tarancón va ser divuit anys a Solsona. L'activitat portada a terme durant aquest temps va ser gran i diversa: tres visites a cadascuna de les 117 parròquies del bisbat, 293 al·locucions, 50 tandes d'exercicis espirituals, més de 900 escrits a la *Hoja Parroquial*, construcció del Seminari Major... i la publicació de 64 pastorals, algunes de més de 100 pàgines. Els temes d'aquestes pastorals van des dels aspectes relacionats amb qüestions estrictament religioses (13 sobre la Mare de Déu, 13 sobre els sacerdots, 8 sobre campanyes diocesanes, 4 sobre l'eucaristia...) fins a altres de tema social (concretament quatre). Una d'aquestes, *El pan nuestro de cada día danosle hoy...*, publicada al *Boletín Oficial Eclesiàstic del Obispado de Solsona* el març del 1950, va ser la més polèmica. Tracta de l'especulació que es feia sobre el preu del blat i l'escassetat del pa.

Escrita amb l'estil retòric que el caracteritzava en aquella època, proper al discurs enforçat, amb aquell català farcit de vocals pures de Borriana que ressonaven exòtiques per tot el bisbat, comença, com si fos un míting, amb aquestes paraules, que traduïm fent notar l'ús del plural majestàtic, que li va valer, al seu temps solsoní, l'apel·latiu de "el Nos": «No podem callar més. No hem de romandre callats més temps. Arriben fins a la nostra oïda els clams de la multitud (...) Volem dir públicament que és un cas de consciència atendre llurs peticions i súpliques. Volem dir que no només la justícia i la caritat cristiana, sinó la mateixa humanitat demana i exigeix que s'atenguin els clams dels qui demanen amb angoixa un tros de pa.»

En la introducció, Tarancón justifica la Pastoral afirmant que amb ella no s'aparta de la línia de conducta de Jesucrist, que segueix el mateix camí que el Papa i que, en cap cas, no se surt d'allò que li és propi com a bisbe: «Creiem, al contrari, que mai com ara Ens

manifestem més Bisbe i més Pastor de les ànimes que en defensar el pa dels Nostres fills.»

La situació socioeconòmica del moment és descrita a l'apartat "Parvuli petierunt pane...": «per a aquells que tenen diners en abundància, i no són pocs els que s'han enriquit desmesuradament en aquests darrers anys, no existeixen privacions (...) Els aliments de primera necessitat no es racionen en quantitat suficient, ni de bon tros, per tal d'atendre les necessitats de les famílies. I encara que a preus elevats no sigui difícil trobar pa en abundància i els altres aliments, els obrers, els empleats, gairebé tots els qui viuen d'un jornal o d'una nòmina, no poden comprar aquests aliments als preus exagerats que es venen a causa de l'egoisme de molts.»

A l'apartat dedicat a les causes, Tarancón es fa aquesta pregunta: «però no és veritat que el mateix estat de les coses, dels mateixos productes agrícoles n'han tret benefici no poques vegades molt més els altres que no pas els mateixos agricultors?»

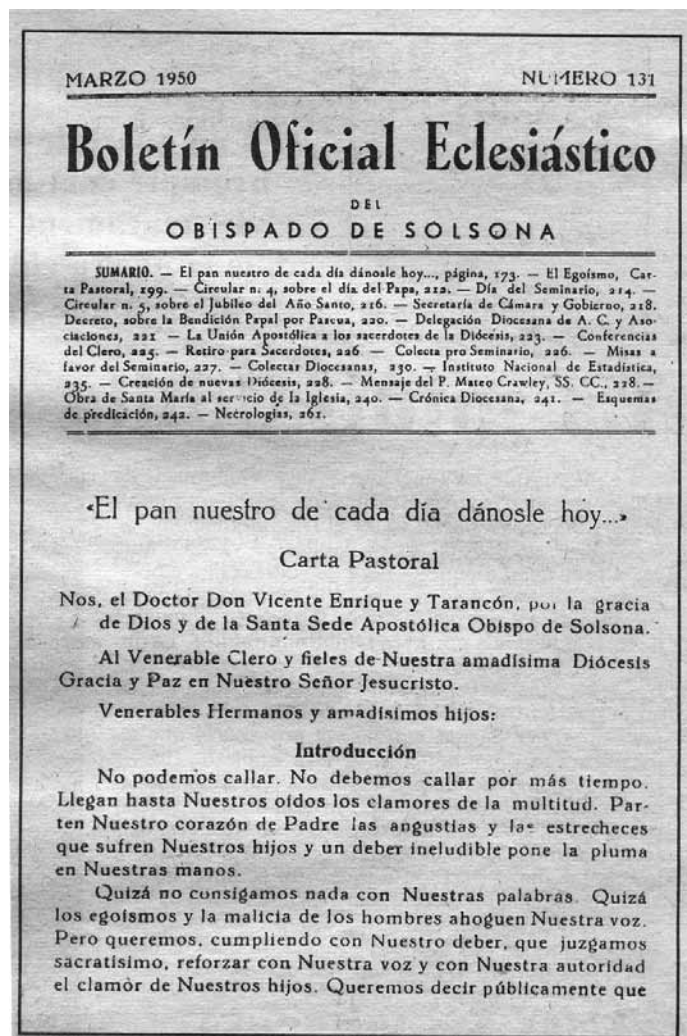
Les paraules de Pius XII a la presentació de credencials de Joaquín Ruíz Jiménez com a mbaixadaor al Vaticà, concretament la frase «tancant el pas a la cobdícia de riqueses, temptació fàcil dels temps difícils» van motivar un dur article a la revista *Razón y fe* (editada pels jesuïtes des del 1901, que encara es publica i tracta de política i economia des d'un visió religiosa compromesa amb l'humanisme i la llibertat) de febrer del 1950. Tarancón en transcriu una llarga cita: «... és la temptació fàcil dels temps difícils. Ocasíó propícia per a especulacions, per a jocs innobles de borsa, per a l'estraperlo, per al mercat negre. Apareixen aquestes fortunes inexplicables en una consciència honrada. Fortunes que escandalitzen per la seva rapidesa, pel seu volum i per la seva ostentació.»

La solució, segons Tarancón, es troba en el concepte cristià d'autoritat: «ell obligaria tots els qui tenen algun càrrec de direcció a buscar per tots els mitjans i amb tots els sacrificis el benestar material d'aquestes classes socials i a vigilar diligentment totes les activitats dels homes per tal de tallar els abusos i frenar els egoismes que agreugen el problema d'una manera terrible.»

Pel llavors bisbe de Solsona, l'HOAC (*Hermanidad Obrera de Acción Católica*, fundada el 1946 per Guillem Roviroso, organització d'on van sortir molts dels militants que posteriorment van reconstruir i tenir un paper important en el sindicalisme d'aquest país) era vista pels obrers com un moviment d'església que es preocupava pels seus problemes i hi buscava solucions, per això llegien el *¡Tú!* [setmanari dels obrers d'Acció Catòlica], que reflectia les seves pròpies inquietuds i els seus propis desitjos, de manera que l'HOAC anava trencant el gel de la indiferència i la desconfiança de les masses obreres envers els catòlics.

A la darrera part de la pastoral s'afirma que el govern acaba la dictar mesures per tal d'incrementar la producció de blat, però afegeix «... demaneu-li al Senyor que arranqui l'egoisme del cor de tots els homes per tal que no posin obstacles a la voluntat de Déu, que és que tots els homes tinguin pa en abundància i tot allò que necessitin per viure una vida digna i humana.»

Els problemes tractats per Vicent Enrique i Tarancón a la Pastoral eren sovint comentats per la premsa catòlica de l'època. La pastoral és datada al Palau Episcopal de Solsona el 8 de febrer del 1950 i va sortir publicada al *Boletín Oficial* del bisbat el més de març (núm. 131). Amb anterioritat a aquesta data, el setmanari *¡Tú!* Havia dedicat diversos articles a aquests problemes, entre ells tres d'Enrique A. Sanpedro: "Pan blanco para todos" (8 d'octubre del 1949), "La batalla del pan. Va a comenzar la primera fase" (22 d'octubre) i "Cerealistas y la batalla del trigo" (26 de novembre). Segons el director de *¡Tú!*, Esteve Busquets i Molas, col·laborador també de *El Correo Catalán*, mitjà que va deixar en traslladar-se a Madrid per dirigir el setmanari dels obrers d'Acció Catòlica, «a

La Pastoral El pan nuestro de cada día dánosle hoy... FOTO: BNG

la diòcesi de Solsona hi havia forts nuclis de l'HOAC en aquella època.»

Sobre pa, l'estraperlo i altres temes, la publicació berguedana *Trabajo*, que primer estava integrada a *Norte*, de Solsona i després va tenir vida pròpia, publicava un interessant article, el febrer del 1949, "Los porqués del pueblo español", signat per Pepet: «Per què –traduïm– es pregunta l'obrer, el Servicio Nacional del Trigo paga aquest cereal als agricultors a 2,50 pessetes el quilo i en canvi nosaltres l'hem de pagar a raó de 5 pessetes? Per què aquestes diferència de 2,50 pessetes el quilo? (...) I, per què, continua el transportista, he de pagar jo la benzina a preus d'estraperlo, tractant-se d'un producte directament controlat per l'Estat? (...) Malgrat això, hi ha una diferència entre els perquè de l'obrer i els dels altres (...) Els altres sí que la troben [la solució]. Justa o injusta, tots ho sabem, i també sabem que sempre contra l'erari exhaust dels pobres obrers. Conseqüència irremeiable i lògica de tants perquè? Només una: la misèria del poble.»

Sobre el tema de l'estraperlo del blat, Ramon Ribà, de cal *Conill gros* de Montmajor, em va explicar com funcionava en un reportatge sobre el mercat d'aquesta població que publica la revista *Cadí Pedraforca*: «El punt fort del mercat va ser el temps de l'estraperlo: s'hi ajuntaven els estraperlistes de tota la comarca. (...) Més que a vendre coses d'estraperlo, els estraperlistes venien a fer els tractes del blat, producte del que cada casa havia d'entregar un *cupo* a l'estat. La gent se'n quedava el que podia. Anava caríssim, 16 pessetes el sac. Mentre això va estar en marxa molts hi anaven bé,

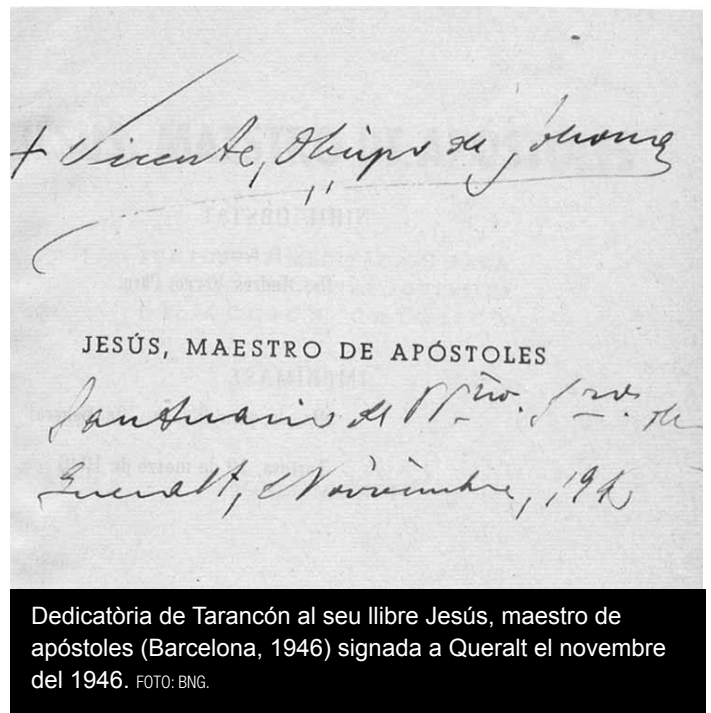
Fotografia del bisbe Tarancón publicada a la revista Queralt (núm. 31, any 1960). FOTO: BNG.

però quan es va acabar el *cupo* hi va haver gent que en tenien molt d'emmagatzemat i va perdre molt valor.»

Quan ja era cardenal, Tarancón va explicar a José Luis Martín Descalzo (*Tarancón, el cardenal del cambio*, Planeta, 1982) una visió de *El pan nuestro de cada día* a través de la distància de tres dècades: «el més important [efecte de la Pastoral] va ser –traduïm del llibre– que els problemes es van arreglar en gran part: el racionament va començar a funcionar millor i la gent de les zones mineres i tèxtils van poder menjar (...) La major part dels bisbes d'aquella època van pensar que escrivint la Pastoral havia fet un greu error. I m'ho van retreure. Recordo que al cap de pocs dies vaig venir a Madrid i vaig trobar Casimiro Morcillo, que era auxiliar de la capital, i em diu: "Però Vicent, què has fet?" Vaig tenir la sort que el cardenal Pla em va comprendre i em va ajudar plenament (...) Els homes del govern no m'ho van perdonar. Em consta que, quan es van crear les diòcesis de Bilbo i Donostia, jo vaig ser proposat per als dos llocs... i algú em va vetar. Recordo que algú li va preguntar a Cicognani [Gaetano Cicognani, nunci a l'estat espanyol del 1938 al 1953] com era que jo encara continuava a Solsona (...) i ell va respondre "Mira fill, fins que els del govern no paeixin el pa...". El pa era, naturalment, la Pastoral *El pan nuestro de cada día dánosle hoy...*

És notori el paper que el cardenal Tarancón va jugar durant la transició. Però hi ha un punt d'inflexió dins l'Església que explica molt bé Enric Juliana (*La Vanguardia*, 14/08/2011): «En un moment donat, la veu del papa va pujar de to i es va sentir a l'antesala. Karol Wojtyła tenia davant el cardenal que havia dirigit els moviments de l'Església durant el canvi de règim a Espanya, per desig exprés de

Pau VI, Giovanni Battista Montini, el gran intel·lectual catòlic dels anys setanta. En un moment donat, l'enèrgic Joan Pau II es va aproximar al seu interlocutor i amb un gest de disgust li va pressionar l'espatlla amb la mà. No va ser un cop ni una empenta. Va ser una senyal de llarg recorregut. Primavera del 1982. Per a l'home que havia anat a Roma a presentar la preceptiva dimissió com a arquebisbe de Madrid –pels 75 anys acabats de complir– aquella palmetada va significar una triple ferida. Censura, desaprovació i retret. "Vostè serà el responsable que el catolicisme retrocedeixi a Espanya, mentre ens esforcem per a doblegar el comunisme, cada vegada més dèbil". Don Vicent Enrique i Tarancón va sortir consternat de l'audiència i va demanar al seu xofer que el portés als afores de Roma, a les amables muntanyetes albaneses de Tívoli i Frascati. L'home al qual tantes vegades els franquistes havien insultat al crit de "¡Tarancón, al paredón!" va estar passejant durant una hora en la més absoluta soledat. Intentava comprendre. (...) El dia de la palmetada a l'espatlla, el Papa nascut a Wadowice li va recriminar al

Dedicatòria de Tarancón al seu llibre *Jesús, maestro de apóstoles* (Barcelona, 1946) signada a Queralt el novembre del 1946. FOTO: BNG.

valencià Tarancón que no hagués fomentat la presència d'un partit catòlic en la jove democràcia espanyola (...).»

Com vaig escriure l'altre dia, l'actual bisbe de Solsona no té interès en llegir les *Memòries* de Tarancón. O sigui, que no li desvetllen un sentiment que el mogui a prestar-los cap atenció especial. Potser això explica moltes coses.

BENIGNE RAFART